

ЕВОЛЮЦІЯ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТА РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Мірошник М.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», м.Харків. Код ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0902-7587>

Шапран О.Є., доцент кафедри маркетингу, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», м.Харків. Код ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6921-1445>

Еволюція конкуренції у ретроспективі була обумовлена економічною системою та станом ринкової економіки певного історичного періоду. В науковій літературі визначають наступні етапи в розвитку конкуренції:

- *докапіталістичний*, який розпочався з епохи занепаду первісного ладу і виникнення простого товарного виробництва і закінчився з виникненням капіталістичних відносин як суспільного ладу, коли, економічна система виробництва та розподілу, заснована на принципах приватної власності, особистої ініціативності, ефективності використання наявних ресурсів, максимізації прибутку (капіталу);

- *етап досконалої конкуренції*, який тривав до 1870-х років. Його основними представниками були А. Сміт, Д. Рікардо, А. Курно, Дж. С. Мілль. Але, згідно сучасної економічної теорії, на цьому етапі конкуренція не мала всіх ознак досконалої конкуренції, а саме: не було сформовано безліч продавців і покупців та однорідність і подільність товарів, в тому числі була повна відсутність бар'єрів для входу або виходу з ринку та висока мобільність чинників виробництва; рівний і повний доступ всіх учасників до інформації (ціни товарів);

- *етап монополістичної конкуренції*, основними ознаками якого є: володіння кожною бізнес - структурою відносно невеликою часткою всього ринку, обмеженість контролю над ринковою ціною та практична неможливість на таємні змови, узгоджені дії з метою створення штучного

дефіциту товару шляхом обмеження обсягу виробництва з метою підвищення цін; Етап розпочався з процесу формування монополій – кінець 1870 р. та почав втрачати свої позиції близько 1945 р. Його основними представниками є В. Джевонс, К. Менгер, Л. Вальрас, В. Парето, А. Маршалл;

- *етап сучасної конкуренції*, початок якого науковці, теоретики економічної конкуренції та практики у сфері бізнесу датують другою половиною 1945 року, носить виражений соціальний та характер конкуренції, співробітництва та містить взаємовигідні партнерські відносини, які формуються на основі довіри, прозорості партнерських угод та поєднанні відповідальності [1,2].

В сучасних бізнес умовах явище конкуренції виступає як об'єктивний економічний закон та основна рушійна сила економічного розвитку, які є каталізатором інноваційності товарного виробництва, нарощування його технологічного потенціалу, обсягів виробництва, підвищення продуктивності праці, впровадження новітніх логістичних та маркетингових технологій, сучасних методів менеджменту тощо. Тому, науковці – теоретики й практики економічної конкуренції пов'язують подальший розвиток етапу сучасної конкуренції з її інноваційним напрямком [2], який бізнес партнери здійснюють практично на всіх рівнях конкурентної боротьби.

Список використаних джерел:

1. Сутність конкуренції і монополії Навчально інформаційний портал ВП НУБІБ України. Режим доступу <http://moodle.nati.org.ua/mod/book/view.php?id=16208&chapterid=6791>

1. Мірошник М.В., Бабич Д.В. Методологічні засади конкуренції в сучасних умовах // *V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти.* м.Львів, 22-23 березня 2023. С. 370-372 <http://visnuk.kl.com.ua/joom/autor/vkazivky-dlia-avtoriv.html>